

УДК 34.01

Загуменна Ю. О.

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри
теорії та історії держави і права факультету №1
Харківського національного університету внутрішніх
справ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією з невіддільних органічних функцій держави є правоохоронна. Від рівня її забезпечення юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить і ступінь захищеності людини та суспільства загалом, і, значною мірою, перспективи розвитку самої держави. Період існування України як незалежної держави був дуже складним чи то з погляду практичного забезпечення правоохоронної функції, чи то з огляду на законодавче регулювання цієї діяльності.

Ефективність взаємодії органів Національної поліції та населення впливає на розбудову громадянського суспільства в Україні, на підвищення рівня правосвідомості та правової культури громадян, вироблення у них установки на бажану правомірну поведінку. Від ефективності взаємодії держави на даному рівні з громадянським суспільством залежить реалізація правоохоронної функції держави взагалі, і виконання конкретних завдань, поставлених перед органами Національної поліції України.

Органи Національної поліції є якісно новим державним органом основною метою якого є служіння суспільству, одним із актуальних завдань сьогодення є пошук напрямів удосконалення взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства.

Одним із пріоритетних напрямків удосконалення взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства є удосконалення правової бази. У межах даного напрямку, слід внести відповідні зміни (які на нормативно-правовому рівні будуть врегульовувати комплекс заходів організаційного, матеріально-технічного, фінансового характеру) до законів України «Про Національну поліцію», «Про громадські об'єднання» і прийняти низку підзаконних нормативно-правових актів, які будуть спрямовані на реалізацію положень зазначених законів.

Крім того, удосконалення правової бази взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства потребує прийняття Концеп-

ції взаємодії Національної поліції та інститутів громадянського суспільства, яка б на загальнодержавному рівні закріпила мету, строки, заходи, шляхи і способи, фінансові ресурси підвищення ефективності взаємодії поліції та громадянського суспільства, а також рекомендації ОБСЄ стосовно практики такого роду взаємодії.

На підставі зазначеної Концепції взаємодії Національної поліції та інститутів громадянського суспільства, з урахуванням вимог реформи децентралізації влади, необхідно розробити і прийняти регіональні Концепції взаємодії поліції і інститутів громадянського суспільства, програми розвитку поліцейських структур.

Другим напрямом удосконалення взаємодії поліції і громадянського суспільства є підвищення доступності поліції для населення. Для цього необхідно провести низку конкретних заходів: 1) максимально наблизити наряди поліції до житлового сектору; 2) активізувати практику регулярних профілактичних обходів дільниць та об'їздів віддалених населених пунктів із метою прийому та розгляду заяв і повідомлень про злочини та інші правопорушення, зустрічей з населенням та ін.; 3) розвиток сервісних центрів поліції для звернення громадян за правовою допомогою. При цьому такого роду центри повинні бути оснащені відповідними інформаційними стендами, допоміжною літературою, у них повинні чергувати працівники поліції для юридичного консультування громадян, надання їм допомоги при складанні відповідних документів; 4) запровадити у практику технічні засоби віддаленого доступу, які дозволять громадянам у спрощеному порядку подати заяву і повідомлення. За допомогою технічних засобів віддаленого доступу громадяни зможуть подати заяву та повідомлення про різні надзвичайні ситуації, правопорушення, не відриваючись від роботи, не витрачаючи часу, що, у багатьох випадках підвищить бажання у населення співпрацювати з поліцією; 5) запровадити у діяльність поліції сучасні технології із метою удосконалення практики надання інститутам громадянського суспільства послуг, у тому числі і в електронному вигляді за принципом «єдиного вікна».

Одним із напрямів удосконалення взаємодії поліції і інститутів громадянського суспільства є забезпечення принципу відкритості у роботі поліції. Для цього необхідно запровадити планову практику виступів працівників поліції у засобах масової інформації і на громадських форумах (конференціях, круглих столах, семінарах тощо) керівників підрозділів поліції, підготовку ними статей та інших матеріалів, оглядів про стан злочинності, результати боротьби з корупцією, екстремізмом та ін.. Такого роду заходи, на

наш погляд, з однієї сторони, дозволять інформувати населення про оперативну обстановку і проведену роботу, а з іншої, - отримати інформацію про оцінку населення про діяльність працівників поліції і відповідних структурних підрозділів.

На ефективність взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства, на наш погляд, позитивно вплине формування у населення об'єктивної оцінки діяльності поліції і створення позитивного образу її працівників.

Наступним напрямом удосконалення взаємодії поліції і інститутів громадського суспільства є підвищення рівня підготовки працівників поліції та представників громадських організацій правоохоронного спрямування у сфері забезпечення правопорядку та режиму законності.

Підготовка працівників для органів Національної поліції, потребує удосконалення системи вищої освіти. Формування у майбутніх поліцейських ключових національно-патріотичних та професійних якостей, які необхідні їм для ефективного і якісного виконання обов'язків в умовах сутнісного переформовування призначення Національної поліції.

В умовах трансформації вищої відомчої освіти відбувається пошук нових шляхів й підходів щодо підвищення якості підготовки та особистісних рис майбутніх офіцерів поліції. У контексті прийняття Закону України «Про Національну поліцію» змінюється соціальна роль і їх професійні функції, створюється нова система відносини «поліцейський – населення», що вимагає формування у майбутніх офіцерів поліції свідомого ставлення до обраної професії, прагнення захищати громадський порядок у суспільстві, відстоювати інтереси громадян.

Сучасна система підготовки поліцейських має бути дуалістичною, та поєднувати в собі, з однієї сторони, академічно-лекційну подачу матеріалу у межах якої забезпечується отримання глибоких спеціальних знань професії. З іншої сторони, сучасна система підготовки поліцейських має ґрунтуватися на практично-тренінгових формах навчальних занять, які сприятимуть трансформації теоретичних знань у практичні вміння та навички.

У процесі взаємодії поліції та громадянського суспільства беруть участь дві сторони. Одним із суб'єктів даного роду взаємодії є громадянське суспільство, у зв'язку з чим, цілком логічно, що на ефективність взаємодії поліції та громадянського суспільства впливає і рівень активності громадян, а також ступінь їх налаштованості взаємодіяти зі структурними підрозділами поліції.

З метою розвитку партнерських відносин між населенням та поліцією в Харківському національному університеті створено мобільну групу з кращих курсантів для участі у Проекті співробітництва навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер».

Головним завданням проекту є національно-патриотичне виховання молоді, сприяння діяльності навчальних закладів щодо профілактики правопорушень серед дітей та забезпечення безпечного навчального середовища, удосконалення практичних навичок у курсантів.

Проект впроваджено на виконання завдань положень Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118, Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2010 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393. Відповідно до Угоди про партнерство між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством освіти і науки України від 29 лютого 2016 року у навчальних закладах міст Івано-Франківська, Львова, Одеси та Києва з 2016/2017 навчального року вже запроваджується пілотний проект «Шкільний офіцер поліції».

Отже, підсумовуючи все вищевикладене маємо підстави до основних напрямків удосконалення взаємодії органів Національної поліції та громадянського суспільства віднести: 1) розробку та прийняття на загальнодержавному та регіональному рівнях Концепції взаємодії Національної поліції та інститутів громадянського суспільства; 2) підвищення доступності поліції для населення; 3) забезпечення принципу відкритості у роботі поліції; 4) формування у населення об'єктивної оцінки діяльності поліції і створення позитивного образу її працівників; 5) підвищення рівня підготовки працівників поліції та представників громадських організацій правоохоронного спрямування у сфері забезпечення правопорядку та законності.

Одержано 14.11.2016